

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมวลสมาชิกเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็ดี การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความอยู่รอดของตนเองก็ดี มักพบว่าบางครั้งอาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย แต่ละประเทศจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์หรือกลไกของสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพทาง เศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละหน่วยสังคมในโลก สำหรับประเทศไทยกรมตำรวจเป็นหน่วยแรกในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ควบคุมให้บุคคลปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มิให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และโดยที่การปฏิบัติหน้าที่จะต้องอาศัยหลักรัฐศาสตร์และหลักนิติศาสตร์ควบคู่กันไป กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของตำรวจไทยไว้ 4 ประการ ดังนี้ (มหาดไทย, 2534:3)

1. รักษาความสงบเรียบร้อยภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน
2. รักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่การกระทำผิดในทางอาญา
3. บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน
4. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

นอกจากนี้ แพร่ โสคติพันธ์ (2509:10) นักวิชาการด้านงานตำรวจยังได้แบ่งอำนาจหน้าที่ของตำรวจไว้ 6 ประการ คือ

1. ตำรวจต้องมีหน้าที่รักษากฎหมาย (Enforcing the Law)
2. มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย (Preserving the Peace)
3. มีหน้าที่ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (Protecting Life and Property)
4. ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญา (Investigating Crimes)
5. มีหน้าที่บริการแก่ประชาชน (Serving the Public)

6. หน้าที่พิเศษอื่น ๆ (Special Cases)

จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของตำรวจที่กำหนดไว้ มีลักษณะของภารกิจที่กว้างขวางเกินไปจนทำให้ตำรวจมีบทบาทในหลายฐานะ กล่าวคือ ตำรวจ

1. ในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ในฐานะผู้รักษากฎหมาย มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
3. ในฐานะข้าราชการกึ่งพลเรือนและกึ่งทหาร ต้องปฏิบัติราชการตามที่

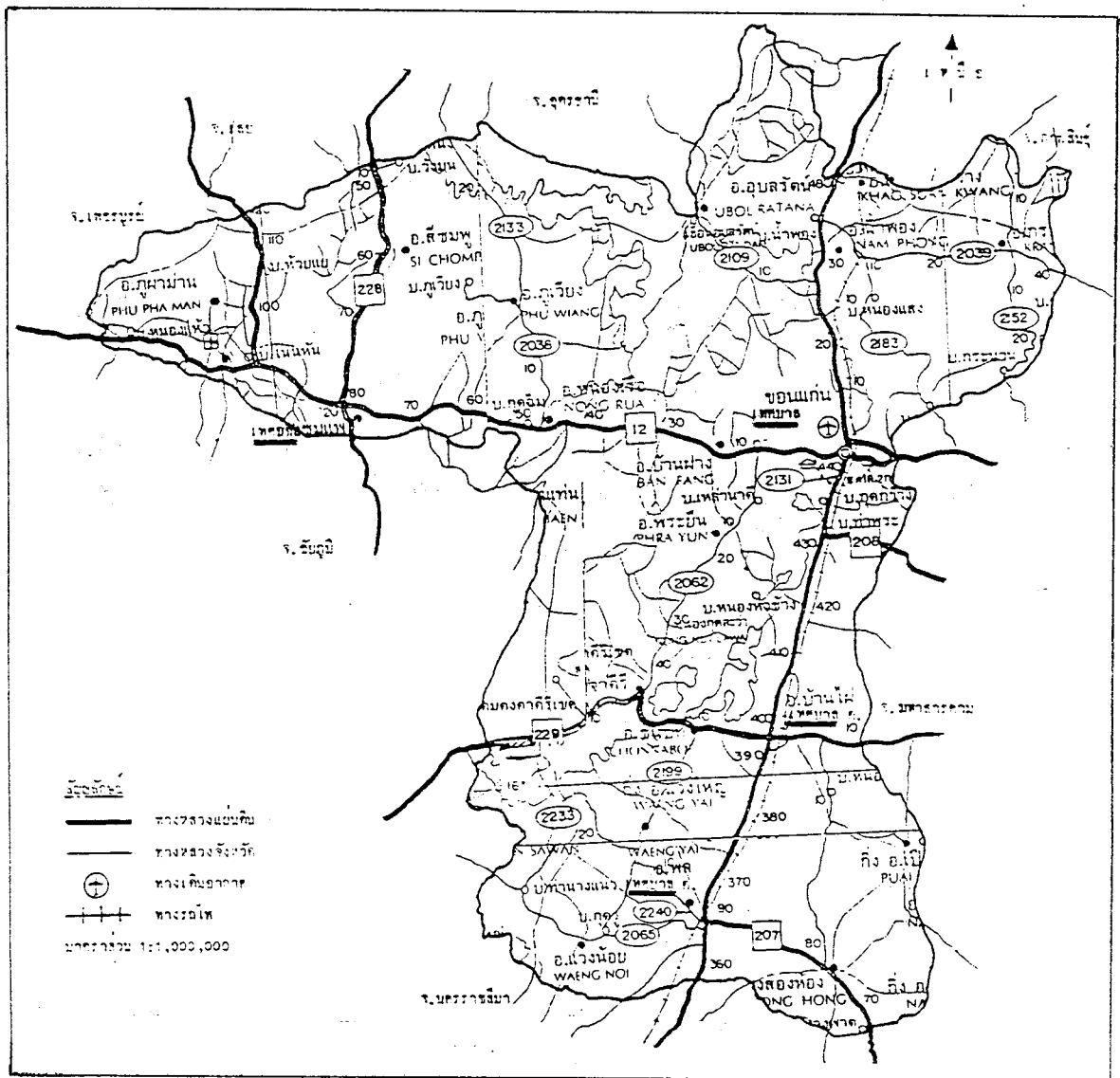
กระทรวงมหาดไทยกำหนด และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างทหารและพลเรือน

4. ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน

5. ในฐานะตำรวจสนาม มีหน้าที่ป้องกันและต่อสู้ข้าศึกศัตรูจากภายนอกประเทศในลักษณะการรุกรานโดยฉับพลันและก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ

โดยที่ภารกิจหลักและสำคัญยิ่งของตำรวจ คือ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อีกทั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงหน่วยเดียวที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนทุกระดับตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน และ 7 วันต่อสัปดาห์ ประกอบกับปัญหาอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดัง เช่นที่ Walter A. Lunden กล่าวถึงสาเหตุหนึ่งของปัญหาอาชญากรรมว่า "สังคมอุตสาหกรรมจะมีปัญหามากกว่าสังคมปฐมนิคมและสังคมชนบท เมื่อสังคมเปลี่ยนสภาพจากชนบทมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม อาชญากรรมก็จะมีอัตราที่สูงขึ้น (Walter A. Lunden, 1976:76)

สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดว่า เป็นภูมิภาคที่มีขนาดพื้นที่ และประชากรมากที่สุดในประเทศไทย และต้องประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดขอนแก่น ซึ่งถูกกำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ให้เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ทั้งทางบกและทางอากาศ บรรดาโรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม แหล่งธุรกิจการค้า สถานศึกษา และแหล่งราชการสำคัญต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น กองบังคับการตำรวจภูธร 6 ล้วนอยู่ภายในเขตจังหวัดขอนแก่น ทั้งสิ้น การเจริญเติบโตของจังหวัดขอนแก่น ทำให้มีการกระจายอำนาจในการปกครองไปยังประชาชนโดยมีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาล 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลตำบลเมืองพล เทศบาลตำบลชุมแพ และเทศบาลเมืองขอนแก่น

แผนที่จังหวัดขอนแก่น พ.ศ.2536
 (ที่มา: สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, 2536)

ส่วนหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความเรียบร้อย บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นคือตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ในด้านขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น นั้น ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2534 กำหนดให้แบ่งตำรวจภูธรจังหวัดออกเป็นหลายเขต นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดหน่วยงานเขตอำนาจความรับผิดชอบ และเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2532 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งตำรวจภูธรจังหวัดเขต ลงวันที่ 22 กันยายน 2521 (ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น, 2536:4-5) แบ่งตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ออกเป็น 3 เขต คือ จังหวัดขอนแก่น เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 และจากการรวบรวมสถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาลทั้ง 4 แห่ง ของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น แล้วจะเห็นว่า สถิติคดีอาญามีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี อันเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาเมืองหลัก ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรจากเขตชนบทเข้าสู่เมือง ทำให้จำนวนประชากรภายในเขตเทศบาลทั้ง 4 แห่ง เพิ่มขึ้น เฉลี่ยประชากร 2,538.51 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, 2536:7) ซึ่งการเพิ่มของประชากรดังกล่าวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้สถิติคดีอาญามีแนวโน้มสูงขึ้น ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1 ซึ่งแสดงสถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาลระหว่างปี พ.ศ.2531-2535 (ภ.จว.ขอนแก่น, 2536:2)

ตารางที่ 1 สถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลของจังหวัดขอนแก่น ราย/พ.ศ.

เขต	พ.ศ.				
	2531	2532	2533	2534	2535
บ้านไผ่	643	628	559	547	422
เมืองพล	276	312	202	287	398
ชุมแพ	434	530	430	377	497
เมืองขอนแก่น	1,719	1,876	2,364	2,414	2,953
รวม	3,072	3,346	3,555	3,625	4,270

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาลทั้ง 4 แห่ง มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกจากสาเหตุการเพิ่มของประชากรแล้ว ปัญหาความร่วมมือของประชาชนยังเป็นสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะถ้าหากประชาชนทั้งในภาครัฐหรือภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ตรงตามแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมแบบชุมชนสัมพันธ์ โดยให้ประชาชนเป็นหลักและมีกลไกของรัฐ คือ ตำรวจทำหน้าที่วางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษา อันเป็นนโยบายสำคัญในการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น แล้ว คาดว่าจะช่วยให้อัตราการเกิดคดีอาญาลดลงได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากกว่า เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว จึงดำเนินการปราบปรามในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในแง่ลบ (Negative) เนื่องจากยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายใช้กริยาวาจาไม่สุภาพ ใช้วาจาข่มขู่ทำตัวเป็นนายประชาชน ซึ่งส่งผลให้ตำรวจยังไม่ได้รับการสนับสนุน และความร่วมมือจากประชาชนมากเท่าที่ควร ดังนั้นถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตำรวจให้เป็นด้านบวก (Positive) ได้มากเพียงใด ก็ย่อมสามารถชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมได้มากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อ

บทบาทหน้าที่ของตำรวจ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดีขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีภาพพจน์ที่ดีในสายตาของประชาชน อันจะนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตเมือง ต่อการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เพราะจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาและเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และเต็มใจร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตเมือง ต่อการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยประสบการณ์ ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของประชาชนในเขตเมือง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข้ปัญหาในการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนในเขตเมือง ต่อการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ
3. ได้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นเพื่อเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามความต้องการของประชาชน และเป็นแนวทางให้

กองบังคับการตำรวจภูธร 6 กองบัญชาการตำรวจภูธร 2 และกรมตำรวจ นำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข วิเคราะห์ และประเมินผลในการป้องกันอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี

4. เป็นข้อมูลพื้นฐานและประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทัศนคติต่าง ๆ ของประชาชนในเขตเมืองต่อการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น และทำการศึกษาเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลตำบลเมืองพล เทศบาลตำบลชุมแพ และเทศบาลเมืองขอนแก่น เท่านั้น โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่สำคัญ เพื่อใช้ในการวิจัยดังนี้

1. **ทัศนคติ** หมายถึง ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่ง รวมทั้งท่าที และแนวทางปฏิบัติที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 **ทัศนคติในเชิงบวก** หมายถึง การประเมินค่าของทัศนคติไปในทางที่ดี เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย พอใจ ชอบ สนับสนุน ยอมรับ

1.2 **ทัศนคติเชิงลบ** หมายถึง การประเมินค่าของทัศนคติไปในทางที่ไม่ดี เช่น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ ไม่ชอบต่อต้าน ไม่ยอมรับ

2. **ประชาชนในเขตเมือง** หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลทั้ง 4 แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น คือ เทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลตำบลเมืองพล เทศบาลตำบลชุมแพ และเทศบาลเมืองขอนแก่น

3. **การปฏิบัติงานป้องกัน** หมายถึง การกระทำด้วยวิธีใด ๆ ภายใต้อำนาจหน้าที่แห่งกฎหมาย หรือหลักทางสังคมศาสตร์ เพื่อป้องกันมิให้มีการประกอบอาชญากรรม ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด การตรวจควบคุมรักษา

พื้นที่ การอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และงานชุมชนสัมพันธ์

4. อาชญากรรม หมายถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นใดที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้

5. เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น หมายถึง เจ้าหน้าที่งานซึ่งกฎหมายให้มียานาจอและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสายงานบังคับบัญชาของตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ในเขตเทศบาลตำบลบ้านไผ่ ตำบลเมืองพล ตำบลชุมแพ และเทศบาลเมืองขอนแก่น

6. ความสัมพันธ์ส่วนตัว หมายถึง การมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทางสถาบันครอบครัว เช่น ในฐานะ บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง รวมทั้งการมีความผูกพันในฐานะเพื่อนสนิทด้วย

7. ประสพการณ์ทางตรง หมายถึง การพบเห็น ติดต่о และมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การแจ้งเหตุร้าย การขอความช่วยเหลือที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

8. ประสพการณ์ทางอ้อม หมายถึง การรับฟังข่าวสาร คำบอกเล่า เกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ผ่านสื่อมวลชน แขนงต่าง ๆ หรือผ่านบุคคลอื่นมาอีกทอดหนึ่ง